

УДК 330.322.5

DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.2.21>**Морозова О.С.**

кандидат економічних наук,
Державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1425-4891>

Morozova Olena

State Higher Educational Institution
«Kherson State Agrarian University»

ІНВЕСТИЦІЙНІСТЬ – ОСНОВНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ

INVESTMENT – THE MAIN FACTOR OF DEVELOPMENT OF TOURIST BRANCH OF SOUTHERN REGION

У сучасних умовах розвитку світової економіки туризм став однією з провідних, високоприбуткових та найбільш динамічних галузей, що об'єднує та стимулює розвиток інших галузей, функції яких полягають у задоволенні різноманітного попиту на різні види відпочинку і розваг, зокрема це культура, мистецтво, спорт, освіта, наука, фінанси, народні промисли, транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку тощо. Сфера послуг і, зокрема, такі її складові, як готельний комплекс, туризм та рекреаційний бізнес, здатні зробити значний внесок у зростання валового внутрішнього продукту при відносно малих затратах та коротких термінах окупності. Крім того, прискорений розвиток цієї сфери сприятиме динамічному розширенню внутрішнього ринку як основи стабільного економічного зростання в регіоні. А отже, сфера туризму та курортів передбачає максимальну консолідацію зусиль великого числа учасників. Туристична галузь є стратегічним вектором розвитку Херсонської області, яка має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний ризик, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, інвестиційна активність, SWOT-аналіз.

В современных условиях развития мировой экономики туризм стал одной из ведущих, высокодоходных и наиболее динамичных отраслей, объединяет и стимулирует развитие других отраслей, функции которых заключаются в удовлетворении разнообразного спроса на различные виды отдыха и развлечений, в том числе это культура, искусство, спорт, образование, наука, финансы, народные промыслы, транспорт, торговля, связь, строительство, сельское хозяйство, производство товаров широкого потребления и тому подобное. Сфера услуг и, в частности, такие ее составляющие, как гостиничный комплекс, туризм и рекреационный бизнес, способны внести значительный вклад в рост валового внутреннего продукта при относительно малых затратах и коротких сроках окупаемости. Кроме того, ускоренное развитие этой сферы будет способствовать динамичному расширению внутреннего рынка как основы устойчивого экономического роста в регионе. Следовательно, сфера туризма и курортов предполагает максимальную консолидацию усилий большого числа участников. Туристическая отрасль является стратегическим вектором развития Херсонской области, которая имеет все предпосылки для интенсивного развития внутреннего и иностранного туризма.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный риск, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность, инвестиционная активность, SWOT-анализ.

In contemporary conditions of world economy tourism has become one of the leading, the most profitable and the most dynamic branches that unites and stimulates the development of other branches whose functions are to satisfy diverse demand for various kinds of recreation and entertainment, including culture, art, sports, education, science, finances, folk crafts, transport, trade, communication, construction, agriculture, consumer goods' production and so

on. The sphere of services, and in particular its components such as the hotel complex, tourism and recreational businesses are able to make a significant contribution to the growth of gross domestic product at relatively low expenses and short payback terms. In addition, the accelerated development of this sphere will favor to the dynamic expansion of internal market as a basis for stable economic growth in the region. One of the determining factors of investment attractiveness of a country is the investment climate, which can be defined as a state of the investment environment, characterized and assessed by the rate of growth of gross domestic product, the existing level of taxes and privileges, interest rates, inflation, tariffs and prices, exchange rates, prices on corporate and government bonds, and also legal guaranteeing of investment activities. The investment climate of the region is characterized by a set of legal, economic and social conditions for conducting of investment activity in the region, that determine the level of riskiness of investment capital (including foreign ones), and, accordingly, their level of profitability. We can assume that the investment climate is an integrated reflection of two components – the investment attractiveness of the region and the investment activity in it. Considering tourism sphere as a factor of increasing of investment attractiveness of the regions of Ukraine, it was determined that the investment attractiveness of the regions is influenced by a number of factors: the level of social and economic development of the tourist region; investment activity of the region; the level of development of the tourism sphere of the region (provision of tourist resources, provision of tourist infrastructure, dynamics of tourists' flows, etc.).

Key words: investment, investment risk, investment climate, investment attractiveness, investment activity, SWOT analysis.

Постановка проблеми. На сьогодні актуальним постає питання дослідження інвестиційної привабливості регіонів України та залучення інвестицій у туристичну сферу. Регіональні туристично-рекреаційні ресурси здатні забезпечити поступовий динамічний розвиток туристичної галузі, що матиме прямий вплив на збільшення наповнення місцевого бюджету, розбудову інфраструктури, підвищення зайнятості в регіоні. Інвестиційний клімат регіону характеризується сукупністю правових, економічних і соціальних умов ведення інвестиційної діяльності в регіоні, що визначають рівень ризикованості інвестиційних вкладень (у тому числі іноземних), а, відповідно, і рівень їх доходності. Можна вважати, що інвестиційний клімат є інтегрованим відображенням двох складових елементів – інвестиційної привабливості регіону та інвестиційної активності в ньому. Для розробки регіональної інвестиційної політики потрібно враховувати циклічність на будь-якій з цих стадій. Для реалізації інвестиційного розвитку регіону необхідно здійснювати управління та вплив на кожен з етапів інвестиційного процесу [1].

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням підвищення інвестиційної привабливості регіону за рахунок розвитку туризму присвячені праці Мархонос С. М. [9], Мацука В. М. [10], Туболець І. І. [17] та ін. Питанням обґрунтування методики аналізу та оцінки інвестиційної привабливості підприємств туристичної галузі присвячено праці українських вчених Гуляєва Н. М., Зинюка М. А. [5], Кальченко О. М. [8], Макарій Н., Пилипенко О. І. [13], Рябченко Н. К., Савіцької О. П., Савіцької Н. В. [16] та ін.

Великою популярністю сьогодні користуються результати аналізу інвестиційної привабливості країн, представлені відомими інвестиційними, посередницькими та консалтинговими компаніями і рейтинговими агентствами, а також великими корпораціями, біржами і фінансовими групами та бізнес-журналами, що представляють їхні інтереси. До найвідоміших належать оцінки інвестиційної привабливості окремих країн від World Bank, Institutional Investor, Euromoney, Business Environment Risk Index (BERI), Moody's Investor Service, методики Тейна-Уотерса, Котлера-Хейзлера, журналів "The Economist", "Fortune", "Euromoney" та ін. [6; 12; 14; 15].

Мета статті. Незважаючи на великий спектр проведених досліджень та значні науково-практичні напрацювання, на сьогодні лишається низка питань у сфері підвищення рівня інвестиційної привабливості України, які потребують подальших досліджень. Так, зокрема, досі не має однозначних пропозицій стосовно вектору інвестиційної направле-

ності зовнішньоекономічної діяльності України, залишається відкритим питання шляхів підвищення інвестиційної привабливості країни в сучасних умовах, тощо.

Саме із цим особливою актуальністю набувають питання, пов'язані з вивченням умов створення сприятливого інвестиційного клімату регіону, підвищення рівня його інвестиційної привабливості, залученням інвестицій і їх ефективним використанням, розширення та поглиблення євро інтеграційних інвестиційних зв'язків.

При аналізі та вивченні даної проблематики застосовувались такі методи дослідження, як аналіз і синтез; критичний аналіз (дослідження категорій «інвестиційна привабливість» та «інвестиційний клімат»); факторний аналіз, систематизація, конкретизація та узагальнення (при визначенні факторів, що впливають на формування інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання); порівняння та статистичний аналіз (при аналізі інвестиційної привабливості України); прогнозування (при прогнозуванні динаміки зміни інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості України).

Виклад основного матеріалу. Скорочення інвестицій в туристично-рекреаційний комплекс через недостатність ресурсів, низької рентабельності вкладеного капіталу, високого рівня ризику призвели до порушення технологій обслуговування туристично-рекреаційного комплексу, зростанню кількості зношеного та морально застарілого обладнання, зниження фондівіддачі і як наслідок, зниження якості наданих послуг туристично-рекреаційного комплексу, погіршення фінансового становища підприємств туристично-рекреаційного комплексу.

В умовах глобалізації та інтернаціоналізації світової економіки набуває важливості поняття «інвестиційної привабливості» як основний факторів підвищення економічного розвитку країни, який повинен відповідати певному переліку характеристик.

Характеристики підприємства при оцінці інвестиційної привабливості:

- прозорість діяльності та позитивний імідж;
- фінансова стійкість та платоспроможність;
- конкурентоспроможність, стійке положення на займаних ринках збуту, можливість освоєння нових ринків;
- рівень інноваційної активності;
- виробничий потенціал підприємства, можливості по збільшенню випуску продукції, освоєння нових видів продукції, диверсифікація виробництва;
- висококваліфікований персонал, в тому числі професійна менеджерська команда.

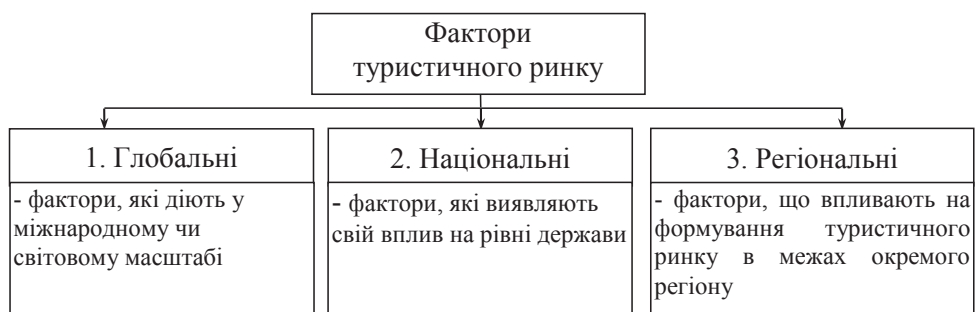
Одним з визначальних факторів інвестиційної привабливості країни є інвестиційний клімат, який можна визначити як такий стан інвестиційного середовища, що характеризується та оцінюється через темпи зростання валового внутрішнього продукту, існуючий рівень податків і пільг, відсоткових ставок, інфляції, тарифів і цін, валютних курсів, цін на корпоративні та державні цінні папери, а також правового забезпечення інвестиційної діяльності.

Ситуація останніх років продемонструвала, що фактичний стан залучення інвестицій в економіку Херсонської області не відповідає її інвестиційним можливостям, які визначаються наступними факторами:

- вигідне географічне положення області (морські та повітряні ворота України);
- аграрний сектор економіки (можливості для повного циклу виробництва);
- унікальні рекреаційні ресурси (синергія природи та гостинності Херсонців);
- промисловість (браунфілди та території для розвитку технологій).

Фактори впливу на інвестиційну привабливість туристичної галузі регіону поділяються на м'які та жорсткі. Під м'якими факторами впливу розуміються фактори, на зміну яких можна вплинути в короткостроковому періоді. Під жорсткими факторами розуміють ті, які підлягають прямому коригуванню в довгостроковому періоді, або майже не підлягають коригуванню. Взаємозв'язок та взаємообумовленість вказаних вище факторів дозволяє виявити та оцінити рівень інвестиційної привабливості регіону. Фактори, що

впливають на формування туристичного ринку області, можна класифікувати відповідно масштабу цього ринку [2]. При такій класифікації виділяють 3 рівні факторів (рис. 1):

Склад і вагомість факторів будуть відрізнятися для кожного рівня. Зокрема, на глобальному рівні вплив на формування туристичного ринку здійснює дуже велика кількість факторів. Однією з класифікацій, яка найкраще ілюструє ці чинники, є класифікація елементів туристичного продукту (а отже, факторів, які впливають на формування туристичного ринку), представлена у звіті Всесвітньої туристичної організації. У ній всі ресурси поділені на 7 великих груп (табл. 1).

Херсонщина посідає одне із провідних місць в Україні за рівнем забезпеченості цінними природними та історико-культурними ресурсами, здатними генерувати значний інтерес у вітчизняних та іноземних туристів. Найбільш відвідувані туристами адміністративні курортно-рекреаційні райони – Генічеський, Голопристанський, Скадовський та місто Херсон. Основна мета – здійснення громадянами подорожі в регіон за видами туризму: відпочинок та оздоровлення біля моря (75%), сільський зелений туризм (19%), історико-культурний та інші різновиди туризму (6%).

Таблиця 1

Класифікація елементів туристичного продукту

Групи	Складові туристичного продукту
1.	Робочий час і час для відпочинку, наявність і тривалість відпустки, рівень і традиції сфери освіти, охорони здоров'я та відпочинку.
2.	Різноманітні блага та послуги, транспорт і обладнання, які складають специфічну інфраструктуру сфери відпочинку і природні багатства.
3.	Енергетичні багатства.
4.	"Людські фактори", які розглядаються з точки зору демографічних даних, умов життя, звичок населення щодо туристичних послуг, а також із погляду даних про різні аспекти культури.
5.	Інституційні, політичні, юридичні й адміністративні аспекти.
6.	Соціальні аспекти, особливо соціальна структура країни, участь населення в управлінні державою, співвідношення між розвагами.
7.	Економічна і фінансова діяльність.

В курортній зоні Херсонського Причорномор'я та Приазов'я надають послуги для відпочиваючих близько 300 пансіонатів, туристичних баз, санаторіїв, із них 49 дитячих оздоровчих закладів, понад 500 приватних міні-готелів, близько 50 об'єктів сільського зеленого туризму.

В області активно розвивається водний туризм, сільський зелений, винний, екологічний, історико-культурний. Туристична сфера Херсонської області іде шляхом поступового розвитку і має значні перспективи. Зберігається тенденція збільшення кількості надання послуг населенню. Динаміка туристів, обслугованих туроператорами та турагентами в Україні наведена в табл. 2.

Таблиця 2

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами³ [18]

Роки	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, усього ²	У тому числі		
		в'їзні (іноземні) туристи	виїзні туристи	внутрішні туристи
2000	2013998	377871	285353	1350774
2001	2175090	416186	271281	1487623
2002	2265317	417729	302632	1544956
2003	2856983	590641	344332	1922010
2004	1890370	436311	441798	1012261
2005	1825649	326389	566942	932318
2006	2206498	299125	868228	1039145
2007	2863820	372455	336049	2155316
2008	3041655	372752	1282023	1386880
2009	2290097	282287	913640	1094170
2010	2280757	335835	1295623	649299
2011	2199977	234271	1250068	715638
2012	3000696	270064	1956662	773970
2013	3454316	232311	2519390	702615
2014 ¹	2425089	17070	2085273	322746
2015 ¹	2019576	15159	1647390	357027
2016 ¹	2549606	35071	2060974	453561
2017 ¹	2806426	39605	2289854	476967
2018 ¹	4557447	75945	4024703	456799

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

² Юридичними особами та фізичними особами-підприємцями.

2000-2010 роки – за даними Міністерства інфраструктури України, починаючи з 2011 року – за даними Держстату.

Херсонщина має унікальні лікувально-оздоровчі та курортно-рекреаційні можливості: із 4-х біосферних заповідників України два розташовані в Херсонській області – Чорноморський та «Асканія-Нова», які входять до всесвітньої мережі природних охоронних територій ЮНЕСКО, єдина у Європі природна пустеля – Олешківські піски, екологічно чиста Дельта Дніпра, цілющі грязі, лікувально-термальні та мінеральні води, унікальні соляні озера, а також більше 1000 історико-культурних об'єктів.

Справжніми туристичними перлини краю є – 4 національні природні парки: «Азово-Сивашський», «Олешківські піски», «Джарилгацький», «Нижньодніпровський».

Окрім ресурсів, якими обдарувала Херсонщину природа в області більше 5 тис. об'єктів історико-культурної спадщини (легендарні Кам'янська та Олешківська Січі, скіфські кургани, античні городища, залишки турецьких укріплень, козацькі хрести, багато чисельні храми).

Для забезпечення ефективної діяльності будь-якої сфери необхідні кошти, державних видатків не завжди вистачає для їх підтримки та розвитку. Тому важливим питанням є залучення інвестицій у сферу туризму області. Херсонська область залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

Інвестиційна привабливість туристичного регіону – це сукупність мікро- та макрофакторів, що формують загальне уявлення потенційного інвестора про регіон і надають йому можливість визначити наскільки досліджуваний регіон може бути привабливим та вигідним для інвестування [3]. Для визначення інвестиційної привабливості регіону такі дослідники як І.А. Бланк, Г.І. Великоіваненко та К.М. Мамонова, А.Б. Колтинок, В.В. Міхеєва, І.С. Герасименко пропонують ділити основні показники регіонів на три великі групи: показники виробничо-фінансового, соціального та ресурсно-сировинного потенціалу регіону (табл. 3).

Таблиця 3

Показники інвестиційної привабливості регіону

Показники	Характеристика
виробничо-фінансові	дає інвестору уявлення про економічний потенціал регіону та перспективи його розвитку;
соціальні	надає інформацію про соціальний стан регіону (рівень безробіття, середній вік населення та ін.);
ресурсно-сировинні	надає інформацію про ресурсно-сировинну базу регіону (земельні, водні, кліматичні, мінеральні та ін. ресурси).

В окрему групу виділяють показники соціально-політичної та екологічної безпеки регіону. Це зумовлено тим, що ці показники найбільше впливають на думку інвестора щодо перспектив інвестування, оскільки саме ці показники показують рівень загроз для здійснення господарської діяльності та зумовлюють інвестиційний ризик.

Інвестиційний ризик оцінює ймовірність втрати інвестицій і доходу від них. Ризик – характеристика імовірнісна, якісна. На регіональному рівні можна виділити наступні види ризику (табл. 4).

Таблиця 4

Види інвестиційних ризиків

Вид ризику	Характеристика
політичний	залежить від стабільності регіональної влади і політичної поляризації населення;
економічний	що пов'язаний з динамікою економічних процесів у регіоні;
соціальний	характеризується рівнем соціальної напруженості;
кримінальний	залежить від рівня злочинності з урахуванням тяжкості злочинів;
екологічний	розрахований як інтегральний рівень забруднення навколишнього середовища;
фінансовий	відображає напруженість регіональних бюджетів та сукупні фінансові результати діяльності підприємств регіонів;
законодавчий	сукупність правових норм, що регулюють економічні відносини на території: місцеві податки, пільги, обмеження і т.п.

Вартісна оцінка інвестиційного потенціалу необхідна для забезпечення ефективного управління інвестиційною діяльністю в регіоні. Існують такі основні наукові підходи до вимірювання інвестиційного потенціалу регіону:

1) на основі показників ресурсної забезпеченості (інвестиційні ресурси та товари, суб'єктивні та об'єктивні чинники та умови, що впливають на активність суб'єкта господарювання);

2) на основі показників економічного доходу (вартісний вираз потоку підприємницьких послуг, викликаних коливанням запасу ресурсів, який дозволяє збільшувати продуктивність праці);

3) на основі комплексних (інтегральних, синтетичних) показників ресурсної забезпеченості, скорегованих на ймовірність залучення та використання інвестицій [4, с. 67–68].

Для підсумовування отриманих результатів та виявлення перспективних напрямків підвищення інвестиційної привабливості туристичної галузі Південного регіону проведемо SWOT-аналіз (табл. 5).

Таблиця 4

**SWOT– аналіз інвестиційної привабливості
туристичної галузі Південного регіону**

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – вигідне географічне положення області (морські та повітряні ворота України); – аграрний сектор економіки (можливості для повного циклу виробництва); – унікальні рекреаційні ресурси (синергія природи та гостинності Херсонців); – промисловість (браунфілди та території для розвитку технологій). 	<ul style="list-style-type: none"> – недостатній рівень розвитку мережі та об'єктів туристичної інфраструктури, їх невідповідність світовим стандартам; – відсутність скоординованої висококваліфікованої та грамотної системи дій з просування туристичного продукту України на світовий ринок, яка б давала відчутні результати; – технологічна відсталість галузі; – низький рівень обслуговування, зумовлений загальною кваліфікацією працівників галузі; – практично не застосовуються туристичні технології, які в розвинутих країнах набули ознак повсякденної уживаності.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – Розвиток інфраструктури, модернізація міжнародного аеропорту, автомобільних шляхів; – Запропонування інвестиційних проектів місцевою владою, проведення тендерів; – Супровід та консультація інвесторів; – Створення умов для розвитку туризму, такий як: водний, сільський, зелений, винний, екологічний, історико-культурний; – Створення туристичного транскордонного кластеру на території Південного регіону; – Розвиток зеленого туризму 	<ul style="list-style-type: none"> – Відсутність організованих заходів (в т.ч. фінансових, наприклад, субсидування або надання податкових пільг туристичному бізнесу) на місцевому рівні для більш широкого залучення інвестицій в туризм; – Проведення АТО перешкоджає розвитку туризму в прикордонних зонах

Отже, інноваційно-інвестиційний процес має бути регульованим і регіон повинен формувати ефективну інноваційно-інвестиційну політику, направлену на покращення її привабливості.

Висновки. Відповідно до проведеного дослідження, Херсонська область має досить високий рівень інвестиційної привабливості в туристичній сфері, але котра, на жаль, недостатньо цікавить інвесторів.

Розглядаючи туристичну сферу, як фактор підвищення інвестиційної привабливості регіонів України, було визначено, що на інвестиційну привабливість регіонів впливає ряд факторів: рівень соціально-економічного розвитку туристичного регіону; інвестиційна діяльність регіону; рівень розвитку туристичної сфери регіону (забезпеченість туристичними ресурсами, забезпеченість туристичною інфраструктурою, динаміка потоків туристів тощо).

Водночас до галузевих факторів, які перешкоджають формуванню позитивного інвестиційного клімату в туристичній сфері як України в цілому так і її Південного регіону та Херсонської області зокрема, можна віднести наступні:

- недостатній рівень розвитку мережі та об'єктів туристичної інфраструктури, їх невідповідність світовим стандартам;
- відсутність скоординованої висококваліфікованої та грамотної системи дій з просування туристичного продукту України на світовий ринок, яка б давала відчутні результати;
- технологічна відсталість галузі;
- низький рівень обслуговування, зумовлений загальною кваліфікацією працівників галузі;
- практично не застосовуються туристичні технології, які в розвинутих країнах набули ознак повсякденної уживаності.

Прилив інвестицій, у т.ч. іноземних дозволить подолати означені проблеми та забезпечить в майбутньому повноцінне функціонування господарюючих суб'єктів, підвищить їх конкурентоспроможність та забезпечить збалансованість економічного розвитку регіону. Саме через прилив інвестицій і визначають процес економічного зростання регіону та країни в цілому, тому сталий економічний розвиток суспільства значною мірою залежить від обсягу інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Білоусов О. М., Лугінін О. Є., Морозова О. С., Соколова Л.В. Менеджмент туристичної галузі : підручник. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 580 с.
2. Гуляєва Н. М., Рябченко Н. К. Сутнісні ознаки інвестиційної привабливості підприємства: факторна природа формування. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1(13). С. 22–28.
3. Дрич А. Основні способи досягнення інвестиційної привабливості України. *Вісник НБУ*. 2010. № 4. С. 40–41.
4. Жулавський А. Ю., Кобушко Я. В. Фактори відтворення інвестиційного потенціалу регіону. *Економічний простір*. 2011. № 45. С. 64–74.
5. Зинюк М. А. Методика оценки инвестиционной привлекательности предприятия. *Вопросы экономических наук*. 2005. № 6. С. 348–352.
6. Euromoney's Country Risk Rankings. Веб-сайт. URL: <http://www.euromoney.com>
7. Європейська Бізнес-Асоціація:Індекс інвестиційної привабливості України. Веб-сайт. URL: <http://www.eba.com.ua/ua/news/2012/>
8. Кальченко О. М. Оцінка інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств туристичної галузі. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. 2012. № 1(56). С. 157–162. URL: <http://ir.stu.cn.ua>
9. Мархонос С. М., Турло Н. П. Туристична сфера як фактор підвищення інвестиційної привабливості регіону. *Економіка. Управління. Інновації*. 2012. № 1(7). URL: http://tourlib.net/statti_ukr/marhonos.htm
10. Мацука В. М. Інвестиційна привабливість туристичної галузі України. *Економіка. Управління. Інновації*. 2014. № 1(11). URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua>
11. Носова О.В. Інвестиційний клімат в Україні: основні напрями поліпшення. *Стратегічні пріоритети*. 2008. № 1. С. 59–65.
12. Main economic indicators from Organization for economic cooperation and development. OECD Economic Studies, 2012 (November). 283 p.

13. Пилипенко О. І. Методика аналізу інвестиційної привабливості підприємства: макро- і мікроекономічний аспекти. URL: http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/visnik/econom/4_50/25.pdf
14. Рейтинг для інституційних інвесторів. VII. Institutional Investor's Country Credit Ratings. Веб-сайт. URL: <http://www.institutionalinvestor.com>
15. Рейтинг інвестиційної привабливості. Moody's Investor service. URL: <http://www.moodys.com/cust/default.asp>
16. Савицька О. П., Савицька Н. В. Економічне оцінювання інвестиційної привабливості туристичного підприємства науч.-практ. конф. / Социально-экономические реформы в контексте интеграционного выбора Украины. 2012. URL: http://www.confcontact.com/2012_11_29/3_savitska.htm
17. Туболец І. І. Чинники формування інвестиційної привабливості регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 20. С. 9–11.
18. Туризм в Україні Економічна статистика Економічна діяльність. *Туризм*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

References:

1. Belousov O.M. Management of the tourism industry: a textbook O.M. Belousov, O.E. Luginin, O.S. Morozova, L.V. Sokolova. Kherson: Helvetika Publishing House, 2017, pp. 580.
2. Gulyaeva, N. M., R'yabchenko, N. K. (2012). Sytnisni oznaky investytsiynoi pryvablyvosti pidpryemstva: faktorna pryroda formuvan'ya The essential features of investment attractiveness: the nature of the formation factor. *Journal of Zaporizhzhya National University*, 1(13), pp. 22–28.
3. Drych A. The main ways to achieve the investment attractiveness of Ukraine / A. Drych // *Bulletin of the National Bank of Ukraine*. 2010. № 4, pp. 40–41.
4. Zhulavsky A. Yu. Factors of reproduction of the investment potential of the region / A. Yu. Zhulavsky, Ya. V. Kobushko. *Economic space*. 2011. № 45, pp. 64–74.
5. Zyn'uk, M. A. (2005). Metodyka otsenki investicionoy privlekatel'nosti predpriyatiya [Methods of enterprises' assessing the investment attractiveness]. *Questions of Economic Sciences*, 6, pp. 348–352.
6. Euromoney's Country Risk Rankings. URL: <http://www.euromoney.com>
7. European Business Association: Investment attractiveness index of Ukraine. URL: <http://www.eba.com.ua/ua/news/2012/>
8. Kal'chenko, O. M. (2012). Otsinka inovatsiynoinvestytsiynogo rozvytku pidpryemstv turystychnoyi galuzi [Assessment of innovation and investment development business tourism industry]. *Visnik Chernigiv'skogo derzhavnogo tehnologichnogo universitetu*, 1(56), 157–162. URL: <http://ir.stu.cn.ua>
9. Marhonos, S. M., Tyrlo, N. P. (2012). Tyristychna sfera yak faktor pidvyschen'ya investytsiynoi pryvablyvosti region [The tourism sector as a factor increasing the region's investment attractiveness]. *Economy. Management. Innovations*, 1(7). URL: http://tourlib.net/statti_ukr/marhonos.htm
10. Matsyka, V. M. (2014). Investytsiyna pryvablyvist' turystychnoyi galyzi Ukrayiny [Investment attractiveness of the tourism industry in Ukraine]. *Economy. Management. Innovations*, 1(11). URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua>
11. Nosova OV Investment climate in Ukraine: the main directions for improvement // *Strategic priorities*. 2008. № 1, pp. 59–65.
12. Main economic indicators from Organization for economic cooperation and development. – *OECD Economic Studies*, 2012 (November), pp. 283.
13. Pylypenko, O. I. Metodyka analyzy investytsiynoi pryvablyvosti pidpryemstva: makro- i mikroekonomichniy aspekt [Methods of investment attractiveness analysis: macroand microeconomic aspects]. URL: <http://www.ztu.edu.ua>
14. Rating for institutional investors. VII. Institutional Investor's Country Credit Ratings. URL: <http://www.institutionalinvestor.com>
15. Rating of investment attractiveness Moody's Investor service. website. URL: <http://www.moodys.com>
16. Savyts'ka, O. P., Savyts'ka, N. V. (2012). Ekonomichne otsin'uvann'ya investytsiynoi pryvablyvosti turystychnogo pidpryemstva [Economic evaluation of investment attractiveness of tourism enterprises]. *Social'no-jekonomicheskie reformy v kontekste integracionnogo vybora Ukrainy*. URL: <http://www.confcontact.com>
17. Tubolets', I. I. (2008). Chinnyky formuvan'ya investytsiynoi pryvablyvosti region [Determinants of region's investment attractiveness]. *Investment: Practice and Experience*, 20, pp. 9–11.
18. Tourism in Ukraine Economic statistics / Economic activity / Tourism. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>